

JOHANNA STEGEN

EELK LAND HEEFT ZIJN NATIONALE helden en heldinnen, even goed als zijn nationale vrouwelijke en mannelijke heiligen.

Voor Nederland is de nationale vrouwelijke heilige zeker wel Sint Liduina van Schiedam, die als vijftienjarig meisje, door een val op het ijs in 1395, zich zóó bezeerde, dat ze achtendertig jaren lang door de hevigste pijnen werd gefolterd. Maar dat martelaarsleven moet toch wel van gezegenden invloed zijn geweest voor haar omgeving, want door de overlevering worden aan Liduina vele wonderen toegeschreven.

Liduina's naam is langen tijd vergeten geweest, zoodat in 't midden en Oosten van ons land menige Burgerlijke Stand bezwaar maakte, een meisje in te schrijven, dat men Liduina wilde noemen. Maar in Zuid-Holland en vooral rondom Schiedam leeft deze naam nog voort — al weet menig meisje dan ook niet, welk een mooien, echt oud-Hollandschen naam zij draagt.

Liduina van Schiedam is onze nationale heilige; onze nationale heldin is Kenau Hasselaar.

De oorlog van 1914 heeft innerlijk toch wel iets bij ons veranderd; al heeft hij van ons geen dienstweigeraars of ontwapenings-menschen gemaakt, hij heeft het ons toch wel voorgoed ingebrand, dat oorlog iets vreeslijks is. Wij, die 1914 met bewustheid hebben meegemaakt, kunnen aan onze kinderen toch geen gevechten en soldaatjes meer geven, wat eenmaal, in een naïeve periode, het speelgoed van onze broertjes was.

De oorlog heeft nog meer aan ons gedaan; hij heeft ook ons heldinnen-ideaal lichtelijk gewijzigd. Op school hebben wij innerlijk meegevochten naast de driehonderd vrouwen, die onder aanvoering van Kenau Hasselaar, bij het beleg van Haarlem, zich zoo dapper weerden in de verdediging van haar stad. Met den naam van „een Kenau” werd van oudsher wel een bepaald vrouwentype aangeduid, maar onvrouwelijk vond men haar toch niet.

Onze illustratie laat de Deutsche Kenau zien, en die verschilt weer aanmerkelijk van de Hollandsche. Onze Kenau, de weduwe van Nanning Borst, was een vrouw van tegen de vijftig, een moeder van vier kinderen; — de Deutsche Kenau, die Johanna Stegen heette, was pas negentien jaar oud.

In de lente van 1813 was Napoleons grootste roem voorbij; de Russische veldtocht van 1812, Moskou en de Berezina waren reeds historische feiten, maar toch was de machtige keizer, na dien vreeslijken winter, er in het voorjaar in geslaagd, 600.000 man onder de wapenen te brengen — al waren het dan ook niet de veteranen uit vroeger tijd. De veldtocht van 1813 begon gunstig voor Napoleon, zoodat de weifelende mogendheden, die heimelijk tegen hem hadden geïntregerd, zich weer berouwvol tot hem wendden.

Langs de Elbe trachtte de Deutsche generaal Dörnberg het Fransche leger 't hoofd te bieden: op 2 April 1813 vocht hij met zijn troepen om het behoud van de stad Lüneburg. Het gevecht wordt spannend; de beslissing nadert. Nog nooit konden langs de Elbe de Pruisen over Frankrijk triumfeeren: zal het dezen keer gaan zooals menigmaal te voren?

Dubbel kritiek wordt de positie der Pruisen, wanneer in 't heetst van het gevecht hun de kogels gaan ontbreken.

Maar Johanna Stegen, een Lüneburgsch meisje, heeft even groote liefde voor haar vaderstad als de dochter van Simon Hasselaar. Johanna waagt zich in de vuurlinie en op het beslissend moment reikt zij den Pruisen patronen aan. Door haar moedig voorbeeld en door de nieuwe kogels, worden straks de Pruisen overwinnaars; en, al bleef het gevecht zonder resultaat, de moreele invloed, die er van uitging was groot, omdat het in dezen vrijheidsoorlog het eerste zegenrijke gevecht langs de Elbe was.

Wij, menschen van na 1914, zouden liever een plaatzien van Johanna Stegen, in gebedshouding op den vloer van haar kamertje, God vurig smeekend om het behoud van haar stad. Wij kijken liever naar een plaatzien, waarop Grace Darling, een Engelsche nationale heldin staat afgebeeld. Grace was de dochter van een vuurtorenwachter, en in een najaarsnacht van 1838 roeide zij, een meisje van even twintig, alleen met haar vader in een sloep naar een wrak, dat zij van hun vuurtoren af hadden opgemerkt, en redde het leven van vijf menschen.

De daad van Grace Darling zouden wij tot de onze willen maken; die van Johanna Stegen ook?

Johanna's tijdgenooten zijn minder scrupuleus geweest dan wij en de Lüneburgsche jongemannen waren niet bang voor hun Kenau. Nog in hetzelfde jaar 1813 trouwde zij met den lithograaf Hindersin en leefde met hem meer dan vijfentwintig jaren.

Wanneer wij denken aan Kenau Hasselaar, of Johanna Stegen zien tusschen de vechtende en vallende soldaten, dan is onze eerste gedachte: Vreeselijk. En de tweede: o God, bewaar ons daarvoor. Dan gaan we overpeinzen. We denken aan de stad, aan het land, dat ons lief is en waaraan wij gebonden zijn met elken vezel van ons bestaan. En wij stellen ons de vraag: Als het eens zoo ver kwam, dat er van ons, vrouwen, een persoonlijke daad in de vuurlinie werd gevraagd, wat dan?

Johanna Stegen geeft de patronen aan, waardoor de broers en verloofden sneuvelen van even jonge meisjes als zij; maar als zij niet helpt, worden de jongens van haar stad neergeschoten. Kenau, de moeder, weet, wat haar en haar kinderen te wachten staat, als de Spanjaarden de stad innemen. En Johanna, het jonge meisje, weet ook wat het voor haar en andere meisjes betekent, als de stad overstromd wordt door overwinningsdronken vreemd krijgsvolk.

Zij waagt haar leven — voor haar vaderland.

Aan eigen eer denkt ze niet; ze heeft er geen vermoeden van, dat haar naam over honderd jaar nog zal worden genoemd. —

Waarvoor waagt het moderne sportieve meisje van 1935 haar leven of gezondheid?

Dat weet: als ik een record verbeter, als ik een wedstrijd win, dan komt mijn portret in alle bladen; dan wordt ik geïnterviewd en gefilmd; dan is er gedurende een of twee dagen maar één mensch van belang in heel het land, en dat ben ik.

Jawel, maar wie denkt aan de record-verbeteraarster over tien — laat staan over honderd — jaar?

Dan is de eenvoudige, spontane Johanna Stegen uit 1813 ons toch heel wat sympathieker dan de geraffineerde sportheldin of schoonheidskoningin uit 1935.

G. KRAAN-VAN DEN BURG

